

Čís. 13854.

Kupní smlouva o zabraném majetku, sjednaná ještě za platnosti § 7 zákona ze dne 16. dubna 1919 čís. 215 sb. z. a n. v původním doslovu, jest platná, avšak uzavřená pod rozvazovací výminkou.

Plnil-li kupitel závazek ze sprostředkovatelské smlouvy ještě než se rozvazovací výminka dostavila, nevymíniv si vrácení, kdyby se rozvazovací výminka dostavila, nemůže se, dostavila-li se rozvazovací výminka, domáhati vrácení placené částky ani podle § 1431 obč. zák., ani podle § 1435 obč. zák.

Pokud se kupitel statku nemůže domáhati na zaměstnanci prodávatele vrácení toho, co mu dal, by prodávateli zamlčel, že značná část kupovaného statku byla již osetá.

(Rozh. ze dne 18. října 1934, Rv II 399/32.)

Žalobce zaplatil při koupi velkostatku Z. od Františky S-ové správcům (úředníkům) velkostatku Karlu J-ovi, Jindřichu F-ovi a Samuelu K-ovi 120.000 Kč jako provisi za sprostředkování koupě velkostatku. Kupní smlouva byla napotom, nebyvši schválena Státním pozemkovým úřadem, prohlášena proti státu za neúčinnou. Žalobou, o niž tu jde, domáhal se žalobce na Karlu J-ovi vrácení 120.000 Kč. Procesní soud první stolice uznal žalovaného povinným zaplatiti žalobci 40.000 Kč, co do dalších 80.000 Kč žalobu zamítl. Odvolací soud nevyhověl odvolání žalobcovu, vyhověl však odvolání žalovaného a zamítl žalobu i co do 40.000 Kč. Důvody: Co do skutečností uvedl žalobce: a) že 120.000 Kč bylo vyplaceno žalovanému (po případě žalovanému, vedlejšímu intervenientovi Jindřichu F-ovi a Samuelu K-ovi) jako 2% provise za sprostředkování koupě dvoru Z., b) že ho žalovaný ujišťoval, že asi 200 jiter pozemků je zaseto, o čemž ani druhá smluvní strana Františka S-ová ani její zmocněnec Dr. P. prý nevědí, a že tento osev nebude při výpočtu kupní ceny zvlášť účtován a že nebudou zvlášť vyúčtovány zásoby a že tím dosáhne žalobce (a jeho manželka) protihodnotu za provisi 120.000 Kč, jakož i, že v kupní smlouvě ze dne 10. června 1920 skutečně nebylo zmínky o placení zásob a osevu, k němuž došlo teprve po zrušení kupní smlouvy, když sporem byli žalobce a jeho manželka donuceni nahraditi za osev 69.442 Kč a za zásoby 13.241 Kč, c) že si dal žalovaný vystaviti od žalobce prohlášení, že zaplatí úředníkům velkostatku 120.000 Kč jako náhradu za zhoršení jejich existenčních podmínek a odbytné pro případ, že se uskuteční prodej dvoru Z., že však toto prohlášení bylo vystaveno jen na oko, by se žalovaný mohl chrániti proti případné výtce své zaměstnavatelky, že zprostředkoval na její úkor prodej statku Z. Žalobce sám připouští, že prohlášení, jak je tvrdí žalovaná strana, znamenalo by vlastně darování a namítá, že by bylo neplatné pro nedostatek formy notářského spisu, d) že žalovaný nemohl prodejem dvoru Z. býti zkrácen na své existenční jistotě, e) že žalovaný uvedl žalobce v omyl o úplatě za vyplacených 120.000 Kč, poněvadž se jeho ujištění uvedené pod b) ukázalo klamným a že žalovaný uvedl žalobce v tento omyl přímo obmyslně, f) že se žalovaný zasadil o znemožnění nabýti zbytkového statku Z. žalobcem a jeho manželkou.

Ze žádného z uvedených důvodů nelze odvozovati žalobcův nárok na vrácení 120.000 Kč, po případě 40.000 Kč. Byla-li tato částka dána jako provise pak, jak správně odůvodňuje první soud, nelze ji žádati zpět, poněvadž k uzavření kupní smlouvy domněle zprostředkované žalovaným skutečně došlo. Kupní smlouva mezi stranami dle rozhodnutí ve sporu Ck I 82/24 byla platně dojednána, jen proti státu byla bezúčinná a proto musela býti stranami dodatečně zrušena. To však neopravňuje žalobce k tomu, by žádal vrácení provise za zprostředkování kupu. Dal-li žalobce 120.000 Kč žalovanému a ostatním úředníkům za tím účelem, aby zamlčeli své zaměstnavatelce a Dr. P-ovi, že velká část prodaných pozemků byla již oseta, což by bylo lze vyčísti z tvrzení žalobce pod b), dal by žalobce vědomě tyto peníze k uskutečnění jednání nedovoleného, neboť tímto zamlčením — a i opominutí jest pokládati za jednání ve smyslu právním — mělo býti listivě využito nevědomosti Františky S-ové, by na svých majetkových právech byla poškozena. Nemohl by tedy žalobce žádati vrácení toho, co dal za tímto účelem, z důvodu § 1174 obč. zák. Pokud se týče tvrzeného uvedení v omyl, jest zdůrazniti, že žalobce sám připouští, že ve smlouvě ze dne 10. června 1920 nebylo zmínky o zásobách a o osevu — jich cena nebyla zahrnuta v kupní ceně — a byla vyúčtována až po zrušení kupní smlouvy ve sporu Ck I 82/24. Nelze tedy v tomto směru mluvit o obmyslnosti žalovaného proti žalobci, neboť patrně žalovaný v roce 1920 nemohl předvídati, že bude dodatečně zrušena kupní smlouva a že pak bude žalobci a jeho manželce zaúčtována k tíži cena osevu a zásob. Nárok uplatněný z důvodu omylu je tedy promlčen podle § 1487 obč. zák., nehledíc k tomu, že nelze dle přednesu strany žalující vůbec pochopiti, o čem vlastně žalobce měl žalovaným býti uveden v omyl, když kupní smlouva byla upravena podle přání žalobce. První soud vyhověl žalobě co do částky 40.000 Kč maje za to, že 120.000 Kč poskytl žalobce úředníkům jako odškodné za to, že odprodejem statku Z. budou zkráceni ve svých dosavadních příjmech, po případě ohroženi na své dosavadní existenci a že k žádnému zkrácení po případě k ohrožení těchto úředníků následkem kupní smlouvy uzavřené mezi žalobcem a jeho manželkou (manžely J-ovými) a Františkou S-ovou pak nedošlo, poněvadž tato smlouva byla zrušena, takže odpadl právní důvod, pro který by si žalovaný vyplacený mu peníz mohl ponechat (§ 1435 obč. zák.). I odvolací soud přejímá zjištění prvního soudu, že prohlášení žalobce, po případě manželů J-ových ohledně výplaty 120.000 Kč znělo tak, jak tvrdí strana žalovaná. Právní důsledky odvozované prvním soudem z tohoto prohlášení nejsou však opodstatněné. Především nelze přezírat, že žalobce sám tvrdí, že toto prohlášení bylo vydáno jen na oko a že znamená vlastně darování 120.000 Kč, pročez také žalobu nikterak neopírá o toto prohlášení. Žalobce (po případě jeho manželka) neměl právní, ba ani morální povinnosti, aby zajistil hmotnou existenci úředníků velkostatku Z., neboť s nimi nebyl v žádném právním poměru. Kdyby skutečně šlo o možnost nějakého zkrácení těchto úředníků v jejich příjmech a dosavadním zaměstnání, pak jen Františku S-ovou stíhala by povinnost, buď právní, buď jen mravní, by je přiměřeným způsobem odškodňovala. Úředníci však proti žalobci žalovatelný nárok neměli a proto ve smyslu §§ 940, 941 obč. zák. bylo by šlo o dar, kdyby 120.000 Kč bylo jim dáno jako

náhrada za zmaření jejich existenčních podmínek pro případ, že se skuteční prodej dvora Z. I tento účel věnování 120.000 Kč, právě tak jako prvním soudem zjištěný úmysl žalobců, pohnouti jmenované tři úředníky k tomu, aby se nestavěli proti odprodeji statku, byl jen pohnutkou, nikoliv však právním důvodem poskytnutí zmíněné částky a proto by šlo o jednání bezúplatné, tedy o smlouvu o dar ve smyslu § 938 obč. zák. Nesporným jest, že 120.000 Kč jmenovaným osobám skutečně bylo odevzdáno, nebylo tedy třeba k platnosti darovací smlouvy notářského spisu [§ 943 obč. zák., § 1 d) zák. ze dne 25. července 1871 čís. 76 ř. zák.]. Darování mohlo by býti odvoláno jen z důvodů uvedených v §§ 947—954 obč. zák. a, pokud jde o nevděk, jen pro čin, trestný podle zákona trestního (§ 948 obč. zák.), takže k tomu by nestačilo chování se žalovaného tvrzené žalobcem o nabytí zbytkového statku. Nárok na vrácení daru pro nevděk byl by ostatně promlčen podle § 1487 obč. zák. Jde-li o dar, nelze použití ustanovení zákona o bezdůvodném obohacení a postrádá žaloba již dle přednesu žalobce jakéhokoliv právního důvodu.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Jest se především zabývatí dovolacím důvodem § 503 čís. 4 c. ř. s., pod kterým dovolatel uplatňuje, že jeho nárok jest odůvodněn předpisy §§ 1431, 1435, 870 pokud se týče 874 obč. zák. Dovolatel tvrdí, předně, že vyplatil částku 40.000 Kč žalovanému jako provisi za uzavření a uskutečnění kupní smlouvy o statku Z., a uvádí výslovně, že nešlo o dar, nýbrž o odměnu za určitou činnost, případně také nečinnost žalovaného a jeho soudruhů, t. j. aby neznemožnili uskutečnění kupní smlouvy. Z toho, že se dále dovolává pro správnost svého názoru rozhodnutí čís. 8883 sb. n. s., jest usuzovati, že považuje onu smlouvu za zprostředkovatelskou. I při zprostředkovatelské smlouvě jako každé jiné platí především to, co strany umluvily. Měl tedy žalovaný nárok na odměnu, když byl žalobci při uzavření kupní smlouvy nápomocen ve smyslu ujednání a když se pak uskutečnil smluvený výsledek, t. j. kupní smlouva o statku v Z., učiněná s jeho majitelkou. Dovolatel netvrdí, že žalovaný nepomohl mu při uzavření této smlouvy a že proto omylem mu zaplatil odměnu, nýbrž že žalovaný neměl nárok na odměnu, ježto kupní smlouva byla uzavřena podmíněně, po případě byla neplatnou. Nejvyšší soud vyslovil již ve svém zrušovacím usnesení z 18. října 1928 č. j. Rv II 726/27-70 (čís. 8385 sb. n. s.) právní názor, na který se dovolatel sám odvolává, že ona kupní smlouva nebyla neplatná, ježto spadala pod záborový zákon ze 16. dubna 1919 čís. 215 sb. z. a n., nikoliv pod zákon z 9. listopadu 1918, čís. 32 sb. z. a n., jak míní dovolatel. Že by kupní smlouva byla bývala uzavřena pod odkládací podmínkou, která se napotom nesplnila, dovolatel netvrdí, nýbrž uvádí, že podle názoru vysloveného nejvyšším soudem jest ji považovati za uzavřenou s rozvazovací podmínkou. V souzeném případě nejde o uplatňování nároku žalovaného jako zprostředkovatele na zaplacení odměny, nýbrž o uplatňování nároku žalobce na vrácení již zaplacené odměny. Když tedy dovolatel plnil svůj závazek ze smlouvy ještě než rozvazovací podmínka nastala,

neplnil z omylu, že je to povinen, poněvadž musil předpokládati, že tato rozvazovací podmínka může nastati. Bylo jeho věcí, by si při tom vymínil vrácení placené částky. Nemůže proto opíratí nárok o ustanovení § 1431 obč. zák. Důvodem, by žalovaný podržel odměnu, bylo jen uskutečnění kupní smlouvy. Když tato se uskutečnila, je bez významu, že byla později zrušena a že tak byl zmařen hospodářský její účel a výsledek. Není proto odůvodněn nárok žalobcův ani podle § 1435 obč. zák., který má za předpoklad, že důvod odpadl. Podkladem rozhodnutí čis. 8883 sb. n. s. bylo, že zprostředkovaná smlouva byla podle § 7 záb. zák. v doslovu novely z 11. března 1921 čis. 108 sb. z. a n. neplatná, a byla učiněna pod výminkou odkládací, kdežto v souzeném případě podle již dříve uvedeného názoru nejvyššího soudu byla kupní smlouva, učiněná ještě za platnosti § 7, v původním doslovu zákona ze 16. dubna 1919 čis. 215 sb. z. a n., platná, avšak uzavřena pod rozvazovací podmínkou. Také v rozhodnutí čis. 9837 sb. n. s. šlo o kupní smlouvu učiněnou již za platnosti zákona z 11. března 1921 čis. 108 sb. z. a n. Nemůže proto z těchto rozhodnutí dovolatel pro sebe nic vyvozovati. Pokud z vývodů dovolatelových dalo by se usuzovati, že má za to, že první soud správně uznal podle § 1435 obč. zák. na vrácení částky dané jako odškodnění, jest jen poukázati k tomu, že napadený rozsudek uvádí, že žalobce sám tvrdí, že příslušné prohlášení bylo vydáno jen na oko a že znamená darování částky 120.000 Kč, pročež žalobu neopírá o toto prohlášení. Dovolatel tento údaj ani nenapadá, nýbrž nyní trvá na tom, že částka byla dána jako provise. Ostatně odvolací soud uznal, že žalobce nemohl by žádati vrácení dané částky z důvodu § 1174 obč. zák. Správnost tohoto názoru nemůže dovolatel zvrátiti poukazem na skutečnost, že prodávatelka a její generální zástupce věděli o ujednání mezi stranami o výplatě 120.000 Kč jako odškodného, neboť přezírá, že odvolací soud spatřoval nedovolenost jeho jednání v tom, že dal onu částku žalovanému a ostatním úředníkům prodavatelčiným za tím účelem, by své službodárkyni zamlčeli, že velká část prodaných pozemků byla již oseta. Je proto tvrzená vědomost o výplatě bez významu. Nebylo třeba, by žalovaný, jak dovolatel míní, činil v tom směru námitku, ježto bylo věcí soudu posouditi po právní stránce skutečnosti stranami v té příčině přednesené.

Čís. 13855.

Chovatel zvířete (velkého psa) jest povinen učiniti taková opatření, která lze rozumně žádati se zřetelem na potřeby denního života a ruchu v tom kterém místě. Potřebná míra opatření musí býti posuzována objektivně a jest žádati na chovateli zvířete takový stupeň opatrnosti, jaký lze žádati na člověku obyčejných schopností.

Jest na chovateli velkého řeznického psa, by se na silnici postaral o to, aby pes byl stále pod jeho dozorem a vlivem, by ho v případě potřeby mohl kdykoliv přivolatí a zabrániti takto případným škodám.

(Rozh. ze dne 18. října 1934, Rv II 879/32.)

Žalovaný šel se svým velkým řeznickým psem po silnici, při čemž se pes dostal před auto žalobcovo, žalobce strhl auto, jež vjelo do příkopu